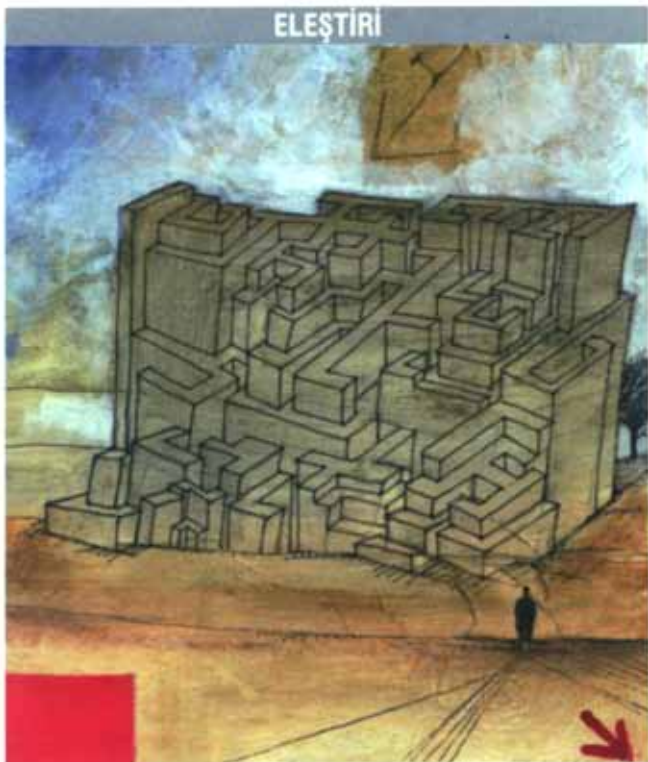

SEMİH GÜMÜŞ

BAŞKALDIRI VE ROMAN

♥
CAN

ELEŞTİRİ

Semih Gümüş
BAŞKALDIRI
VE ROMAN

HAYIR... İÇİN BİR ÇÖZÜMLEME DENEMESİ

Can Yayınları: 1702
Türk Edebiyatı: 500

© Semih Gümüş, 2007
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2007

1. basım: Oğlak Yayınları, 1996
Can Yayınları'nda 1. basım: Ocak 2008

Yayına Hazırlayan: Faruk Duman

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Gülay Yıldız
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Resmi: Mehmet Ulusel,
18 x 24 cm, tuval üstüne karışık teknik, ayrıntı

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0904-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
<http://www.canyayinlari.com>
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Semih Gümüş
BAŞKALDIRI
VE ROMAN

HAYIR... İÇİN BİR ÇÖZÜMLEME DENEMESİ

ELEŞTİRİ

CAN YAYINLARI

SEMİH GÜMÜŞ'ÜN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTAPLARI

FUTBOL VE BİZ / *yazılar*
KARA ANLATI YAZARI: VÜS'AT O. BENER / *eleştiri*
ELEŞTİRİNİN SİS ÇANI / *eleştiri*
ÖYKÜNÜN BAHÇESİ / *eleştiri*
YAZARIN YALNIZLIK BURCU / *deneme*

Semih Gümüş, 1956'da Ankara'da doğdu. Ankara Fen Lisesi ve Gazi Lisesi'nden sonra, 1981'de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. İlk yazısı aynı yıl Yazko Edebiyat dergisinde yayınlandı. 1981-1985 yıllarında Yarın dergisinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. 1995-2005 yıllarında Adam Öykü dergisinin genel yayın yönetmenliğini yürüttü. 2006 Aralık ayında NotosÖykü dergisini çıkardı ve şimdilerde bu derginin genel yayın yönetmenliğini yürütüyor. Kendine özgü çözümleyici bir eleştiri anlayışına sahip olan Semih Gümüş'ün 1991'de *Roman Kitabı*, 1994'te *Kara Anlatı Yazarı, Karşılıksız Yazılar, Yazının ve Tarihin Bilinci*, 1996'da Cevdet Kudret Eleştiri Ödülü'nü de alan *Başkaldırı ve Roman*, 1999'da *Öykünün Bahçesi*, 2002'de *Puslu Ada*, 2003'te *Yazının Sarkacı Roman*, 2005'te *Yazarın Yalnızlık Burcu* adlı kitapları yayınlandı.

Annem için...

*“İntihar, bireye açık olan
tek yetkin özgür eylemdir;
başka her eylem şöyle ya da böyle
onun topluma üyeliğini işin içine katar.”*

İÇİNDEKİLER

Bir Yaratıcı Okuma Serüveni (Önsöz).....	13
<i>HAYIR...IN BAŞKALDIRISI</i>	23
İntiharın Çapraşık İzinde	25
Ölümün Gölgesinde İntihar	49
<i>ROMANIN BAŞKALDIRISI</i>	61
Çizgisel Değil, Örül Anlatı.....	63
Alt-Anlatı Düzlemleri	73
Kişilerin Bireylik Sorunu	79
Düş ve Gerçek.....	89
Zaman Romanı	94
Dil Yapısı.....	102
Ucu Açık Bir Roman	109
Çözümleyici Eleştiri Yolunda (Sonsöz).....	117
Notlar	123
Dizin.....	127

BİR YARATICI OKUMA SERÜVENİ (Önsöz)

Roman nicedir kendi yazınsal kanallarının dışında bir dolaşım kanalı da bulmuş durumda. Yeni tip iletişim araçlarıyla ve hiç kuşku yok ki onların baskısı ve çekim gücüyle sokulduğu bu dolaşım alanı içinde, romanın kendisinden neler beklendiğine ilişkin arayışlar da değişti. Çoğaldı mı bu arayışların sonunda kazanılmış biçimler? Böyle olması gerekirdi aslında, ama tam tersine, azalmış da oldu. Kitle iletişim araçları roman sanatından da popüler bir kimlik edinmesini, böylece bir yığın sanatına dönüşmesini, ama bunu yaparken de popüler olmamasını, şu demek ki, gerçek roman tutkunu okurlara da büsbütün sırt çevirmemesini öneriyor. Önerisinin epeyce yankılandığını biliyoruz. Hiç de popüler değilmiş gibi durup iletişim ağını başlıca dolaşım ağı olarak seçmek, oldukça geçerli bir “yazarlık” seçimine dönüşmüş durumda değil mi?

Böylece roman sanatı kendi kimliğinden soyunmaya başlamış, gitgide içini boşaltmaya başlamış da olmuyor mu? Kendisi bir yaşam alanı oluşturup okuru bu yaşam alanını paylaşmaya çağırmak yerine, kendi dışında belirlenmiş yaşam alanlarını seçtiğinde, başka

nasıl bir sonuca varılabilir ki? Okura düşünsel bir derinlik vermeyen, dolayısıyla onun önünde yazınsal bir uzam açmayan roman, metin içi katmanlarını verili, genelgeçer okuma biçimlerine açarken okuma zenginliğini de dışarlamış olacaktır. Eştürden okumalara çağrı çıkarırken, kıyıda yapılacak okumalar yok sayılacaktır. Sonunda derin yapıyı bulamayan okur romandan ister istemez uzaklaşacaktır. Nasıl'sa derin yapıyı kavramsal olarak bile tasarlamamış olan okur çoğunluğuysa, yüzey yapının oyunlarıyla esrimeye çoktan hazırdır bile.

Hayır... bir düşünce romanı olarak da okuma uğraşının önüne gelmişti. Okuma etkinliğini kışkırtan bir konumda duruyordu demek ki. Bu durumu, bir çekim merkezi olarak konumlandığı biçimde de tanımlayabiliriz.

Bu tür bir düşünce romanının, bireyin iç dünyasını ve çevresiyle çatışmalarını sorun ettiğinde, derinlik katmanlarını da kendiliğinden çoğalttığı görülür. İnsanın iç dünyası, sözgelimi, Aysel'de olduğu denli karmaşık, romanın kendince bile çözülmemiş sorunları, kapısı açılmamış odaları barındırıyorsa, romancı için de, roman için de, okur, *dolayısıyla* eleştirmen için de yaratıcılığın çok yoğunlaştığı bir odak oluşturur. Orada üstelik gerçekte gerçek-ötesi, düşler, düşlemler de birbirleriyle çarpışmaya, birbirlerinin yerini almaya başlamışlar mıdır? İşler enikonu güçleşmektedir işte.

Sözgelimi, başkaldırı ve intihardır bir derinlik katmanı. Aynı sorunsalın iki yüzü. Adalet Ağaoğlu *Hayır...* da başkaldırı ve intihar sorunsalını tartışıp derinleştirirken, roman sanatını da bu sorunsalın eşiğine yatırıyor, büyük bir yetkinlikle, bir romanın kalkıştığı başkaldırıcıyı bize gösteriyor. *Hayır...* bu yüzden bir çağrıdır da: başkaldırı çağrısı. Başkaldırıdan ve intihardan da giderek bağımsız, bir romanın nasıl başının dikleşebi-

leceğini, kendi kimliğini savunabileceğini, üstelik bu arada kendini yenileyebileceğini gösterir. *Hayır...*ın yarattığı yazınsal uzam, roman sanatına büyük bir soluklanma oylumu da böylece yaratmış oluyor.

Adalet Ağaoğlu romanı özellikle *Hayır..* ile birlikte bir biçim ve kimlik değişimi yapıyor. *Hayır...*, bir arada *Ruh Üşümesi* ile *Romantik Bir Viyana Yazı*. Bizi son kertede zorlayan şu iç açıcı çağımızın ve iyimserliğimizi öldürmek için her yola başvuran şu içinde bulunduğumuz toplumun sorunlarıyla bir ödeşme, enikonu sorgulama çabasının da ürünü olan romanlar. Bu romanlara diyorum *düşünce romanı* diye. Adalet Ağaoğlu' nun romancı kimliği bu son romanlarıyla sanırım biraz daha ağırlık kazanmış da oldu denebilir mi?

Böyle olmadığını düşündüğümüzde, Adalet Ağaoğlu'nun romanlarının daha çok düşünsel düzeyde değerlendirileceğini, yazınsal düzeydeki değerlendirmelerin ikincil kalacağını da düşünmek gerekir. Sonunda, yazar Adalet Ağaoğlu düşünsel düzeydeki kaygılarını yazınsal düzeyde sorgulamış, tartışmış ve kendi payına düşeni yapmıştır. Okurun vereceği karşılıktır artık beklenen.

Burada demek ki okurun (okuma etkinliğinin) bu romanların gerektirdiği okuma biçimlerine hazır olması da aranacaktır. Sözgelimi *Hayır..* ise söz konusu roman, başkaldırı sorunsalı çevresinde bir ön-okuma neredeyse zorunludur. Okur romanı okumadan önce böyle bir hazırlığı yapar mı? Herhalde yapmaz. İlkin, romanın tartıştığı sorunsala hazırlıklı değildir. Üstelik *Hayır...*, düşünsel kaygılarla dolu bir roman olduğu için, çok değişik düzeylerde okunabilme fırsatını da baştan tanımaktadır. Yazarın yaratım sürecinin bitiminde, demek ki alımlama sürecinin katkısı başlamaktadır.

Sözgelimi *Hayır...* için başkaldırı sorunsalı, sınırlarına ulaşılması bile pek güç olan bir yorumlama alanı yaratmaktadır. Başkaldırı ile intihar arasındaki ilişki; aydın intiharlarının bu bağlamda kazandığı anlam; düşünsel düzey ile yazınsal düzey arasındaki bağdaşma ve çatışma; bir yorumlama alanına yönelebilecek okuma düzeylerinin neler olabileceği; hangi anlamların buradan üretilebileceği gibi sorunlar, çözümleyici eleştiri için işlenmemiş bir alan anlatırlar. Bu düzeylerde yapılacak okuma ve eleştiri, romanın yaratım sürecini kaldığı yerden sürdürür. Böylece yazın yapıtının kapalı uçları açılmaya, soluk almaya başlar. Yeni anlamlar bu açık kapılardan süzülerek çıkar, bir öte-anlamlar dizgesiyle yeni bir yaratım süreci başlatır. Bu sürecin tasarlanmış –ya da verilmiş– olması da gerekmez. Her has yazın yapıtının böylesi bir yeniden yaratım sürecini kendiliğinden, demek ki zamanın iticiliğiyle yaşayabileceği söylenebilir. Zamandır gerçekten de yazın yapıtını yaşatan (ya da öldüren).

Bir eleştirmeni bazen neredeyse tüketen okuma, inceleme, çözümleme uğraşı tamamlandığında, bu kez kendini yeniden doğuran bir etkinliğe dönüşür. Eleştirmen bir okuma edimi ortaya koyduğu, dolayısıyla kendisini karşısındaki romanın önüne attığı anda, düşünsel bir değişim içinde devinmeye de başlamıştır. Bu arada bazı sarsıntılar da geçirmesi kaçınılmaz gibidir. Üstelik eleştirmen çözümlmeye koyulduğu yapıtı birkaç kez okur. (Her okumanın ötekilerden farklı yanları olduğunu söylemeye gerek var mı?) Oluşmuş düşünceler yerlerinden oynamaya, yerlerini yenilerine bırakmaya, bazen yazgılarını büsbütün ölümle birleştirmeye başlamışlardır.

Romanın anlatım biçimi, dil biçimi ve biçemi üstüne söylenecekler de aynı yazgıya koşulludurlar. İlk okumalarda kazanılmış yargılar neden sonra sarsılma-

ya, değişmeye başlarlar. Burada kendi okuma sürecimden de söz etmiş oluyorum. *Hayır...*ı okurken aynı sarıntıları, çelişkileri, değişlikleri yaşadım, başka tür-lüsüne de gönül indirmezdım doğrusu. Başka türlü bir eleştirel okuma biçimi ya da çözümleme uğraşı sanırım bana yakın durmuyor. Özellikle *Kara Anlatı Yazarı, Yazının ve Tarihin Bilinci* ve şimdi de *Başkaldırı ve Roman* da bu seçimin tanıkları olmalı.

*Hayır...*ın yazınsal dokusunun içine işledikçe, roman kişilerinin dünyasını çözümlemenin ve yazarın başkaldırı ve intihar sorunsalına bakış açısıyla çağımı-zın sorunları karşısındaki düşüncelerinin boyutlarını ve derinliğini kavramanın olanağı da artıyor. Aysel ile birlikte yıllar boyu ve pek çok okuma sırasında birlikte yaşadıkça, yazarını da daha yakından tanıyor insan. Giderek bazı yerlerde Aysel ile Adalet Ağaoğlu'nu birbirlerinden ayırmak bile güçleşiyor. Bu arada Aysel'in *Hayır...*daki düşüncelerinin aslında yazarının düşünceleri olduğu yanılısamasına da düşmeye başlıyoruz. Tökezlemeye de işte böylece başlamış oluruz. Bazen Aysel'in düşünceleriyle yazarının düşünceleri özdeşle-nemez mi? Niçin olmasın? Yazarı kendi gerçek düşün-celerini elbette bazen anlatıya taşıyabilir. Bu noktalar-da roman kişisi olarak Aysel sanki biraz daha somut-laşmış, gerçek bir kişiye dönüşmüş gibi de olmaz mı?..

Bu arada *Hayır...*ı okurken onda tartışılan sorunları da kendinizde tartışmaya, roman kişilerini kendinize göre konumlandırmaya başladığınızda, yazarının öngö-rüyle belirlediği yapıyı bozmaya, yerine koyduğunuz yeni yapı üstünde yeni ilişkiler tasarlamaya, dolayısıyla yeni bir anlatı yaratmaya başlarsınız. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak, her etkin okurun düşeceği durumdur bu. Sınırları zorlamamak kaydıyla, bunun sakıncası olduğu söylenemez elbette. Üstelik kaçınılmazdır.

Örnekse, Engin'in öğrencilik yıllarında (*Ölmeye Yatmak* döneminde) "sınıf düşmanı" olarak gördüğü bir zamanların faşist militanı, şimdinin akıl hastası Cemal'e karşı *Hayır...*daki tutumunu, ona karşı hoşgörülü, yardımcı olmak isteyen yaklaşımını her okurun aynı biçimde algılaması olası mıdır?.. Gene de anlatı metnine belli bir uzak duruşla yaklaşmak, kendi okuma biçimimizi yazarın yaratma biçiminden soyutlamak, çözümleyici bir okumanın önkoşulu gibidir.

Eleştirinin temel amacı olan, romanın (ya da yazın yapısının) yarattığı dünya karşısına bir başka dünya çıkarma, yeni ilişkiler üstünde yükselen bir yeni metin kurma amacı da romanı soğukkanlı çözümlemekten geçiyor. Başkaldırı ve intihar üstüne *Hayır...*da sayfadan sayfaya sıçrayarak gelişen tartışma, bir de okuma sırasında ayrı bir biçim almaya başlar. *Başkaldırı ve Roman* da, aynı zamanda bu biçim alışın da bir sonucu olarak ortaya çıktı.

*Hayır...*1 okuma sırasında bir yandan da başkaldırı ve intihar üstüne yan okumalara kapılmış oldum; romanın düşlere ve düşleme olanaklar tanıyan anlatısıyla düşgücümü de dışavurmaya, işletmeye çalıştım. Anlatının susku içinde bıraktığı yerleri seslendirmeye, yazılmamış olanları kendi çözümleme uğraşım içinde yazmaya uğraştım; romanı verilmiş olanları yanı sıra, verilmemiş olası boyutlarıyla da canlandırıp yazmaya kalkıştım... Sanırım *Başkaldırı ve Roman* böyle bir süreci zorunlu da kılıyordu. Başlangıçta parça parça algılayabildiğim, okuma sürecinde adım attıkça bazı parçaları dağılan, bazılarıysa bütünlenen bir anlatının belirmediğini gördüm. Taşdığı düşünce çokluğu ayrışıp bütünlenerek bir dizgeye dönüştükçe ve somutlandıkça *Hayır...* kendi eleştirel okumamın bir nesnesi olmaya başlıyordu işte...

Bütün bu okuma ve yazma süreci, *Hayır...*ın başkaldırı ve intihar olarak saptanabilecek olan sorunsalı üstünde yoğunlaşıyor. Bu arada çağımızın yakıcı sorunları da sorgulanmaya başlanınca, metne dönük yorumlama biçimleri, anlatım biçimi, dil biçimi ve biçemi, kurmaca özellikleri gibi romanın biçime değgin yanları gölgede mi kalmış oluyor? *Hayır...*ın bu sıraladığım özelliklerinin gölgede kalması olanaksızdır. Çünkü *Hayır...*, aynı zamanda bu özelliklerinin çok güçlü ve ağırlıklı oluşuyla da önemlidir. Bir de bu biçime değgin yanlarından okunabilir kısacası.

Bir roman biçime ve içeriğe ayrılmış iki parçadan oluşmaz elbette. Ama çözümleyici eleştiri, hemen her zaman iki yanıyla da önem taşıyan bir romanı ayrı soyutlama düzeylerinde değerlendirir ve iki düzeyi bundan sonra bir araya getirir. İki yüzü de işe yarar bir nesneyi gerektiğinde tersyüz etme işlemi gibi görülebilir burada eleştiri.

Adalet Ağaoğlu'nun en önemli romanı olarak düşündüğüm *Hayır...*1 okuma uğraşlarım, sonunda pek sık rastlanmayacak yoğunlukta bir okuma tutkusuna böyle yol açtı. Bir *Hayır...* çözümlemesinin derinliğinde denetimi yitiren okuma serüveninin başlangıcında bu tutku vardı. *Hayır...* popüler alanların kıyısına uğramamış, böyle bir sorunu kendi yaşam alanına sokmamış bir roman olarak, verilmiş değerlerin de tamamıyla dışında kalabilmişti.

Bir kez daha karşılıksız bir çabanın içinde yıllarca yoğrulmuş bir çalışma, yorulmanın kıyısına gelen bir sabrın sonunda ortaya çıkmış oldu. Bir kitabın bir tek satırını bile dergilerde yayımlamadan yürütülecek bir çözümleme, belki düşünülmüyor ama, eleştirmeni de tüketebilir. Onu derin yapısına daldığı yapıtın kölesi olmaktansa, ancak kendi yaratıcı gücü kurtarabilir. Yıllarca üstünde çalıştığı yapıtın karşısına bu kez kendini

anlatan bir başka yapıt, anlatının dünyasının karşısına düşüncenin yaratıcılıkla bulduğu bir başka dünya koyabilmişse, eleştirinin tamamlanacağı da kuşkusuzdur. Eleştiriyi besleyen kan, kimilerinin sandığı gibi ona biçimsel görevler değil, yazı'nın eleştiride de vazgeçemediği yaratıcı güçtür.

Başkaldırı ve Roman'da Hayır... belli bir eleştiri anlayışı içinde alındı. Verilmiş eleştiri anlayışları, yöntemleri olduğunu sanmıyorum burada etkin durumda olanın. Bir roman olarak *Hayır...* okuma biçimleri arasında verilmiş anlayışlar ve yöntemler de belirleyicidir kuşkusuz. Her birine göre ayrı bir okuma biçimi, dolaşısıyla birbirinden ayrı çıkış noktaları, seçilmiş düzenlemeler, bakış açıları, öncelikler sıralaması sayılabilir. Sonuçlar? Varılacak sonuçların da birbirinden ayrı olması hem doğaldır, hem de kaçınılmaz...

Bu okuma yoğunluğu içinde elbette kendi sınırlarını da bilmek gerekir. Susan Sontag'ın "yorum bilgiçliği" olarak kınadığı duruma düşmemek gerekir kısacası... Gelin görün ki, yazın yapıtının derin yapısına yapılmış tutkulu yolculuklar bazen yorumun sınırlarının aşılmasına yol açabilir. Anlatının ardındaki anlamları irdelemeye, bulmaya çalışırken, aslında olmayan anlamların yakıştırıldığı da az değildir. Bu tutum kaçınılmaz biçimde anlam tapıncına ve kargaşasına götürür. Gene de bir yapıt ne denli kapalı, çetin bir anlam dokusuna sahipse, eleştirmenin anlama ve anlamlandırma eyleminin önünde de o denli çok boyut kazanacaktır. Yeniden yaratım sürecinin bu çekiciliği, eleştirinin nesnesi olan yapıtın varlığının hiçleşemeyeceğini de unutturmamalıdır demek ki.

Eleştiri günümüzde bir yaratıcı okuma biçiminde kendini dışavurabilir. Yoksa nesnesi karşısında etkinliğinden söz edilemez. Yazın yapıtının biçim ve anlam dokusunun sıkı örgüleri arasında dolaşır, onların nasıl

yaratıldıklarını bulmaya çalışırken, böyle bir yaratıcı okuma serüveni yaşayacaktır. Yazınsal bir etkinliktir yaşadığı. Değil mi ki yapıyla birlikte yaşamının ürünü olacaktır, anlık bir etkinlik ya da yaşantı olarak alınmaz böyle bir eleştiri.

Eleştiri artık olmuş-olmamış, doğru-yanlış, iyi-kötü dolayında almak olanaksız görünüyor. Kendi payına düşeni yaratıcı bir düşünsel etkinlik düzeyinde göstermiyorsa, yapıtın gerisine düşecek, ona bir yaratıcı özne olarak yaklaşamayacaktır – demek ki yapıtı da kendi nesnesine dönüştüremeyecektir. Yeniden yaratım süreci tastamam bu kavrayışın sonucu değil midir?

*Hayır..*da Layana'nın dünyasını yaratıcı olmayan bir okuma biçimiyle kavramak neredeyse olanaksızdır. Layana'nın dünyasını bütün bütüne anlamak içinse, yalnızca romanın Layana ile ilgili bölümlerini okumak yetmez. Yenins, Aysel, başkaldırı ve intihar sorunsalı bir de Layana bağlamında okunmalıdır. Bir okumada belki kendini ele vermeyen bu anlamı kavramak için, *Hayır...*ın daha derinlerine sokulmak gerekecektir. Eleştirmen demek ki romanın dünyasını yaratıcısıyla aynı düzeyde buluşarak kavramak zorundadır. Üstelik yazarın ister istemez yaratmış olacağı koşullanmalardan arınmakla da yükümlüdür.

Sonunda şuna geliyoruz sanıyorum: Roman yazarı ne kadar yaratıcısıya eleştirmenin de o kadar yaratıcı, ne kadar zanaatçıysa o kadar zanaatçı olması gereken bir edebiyatın geçerliliğinden vazgeçilemez. Yoksa eleştiri romanın çıktığı basamağa hiçbir zaman ulaşamayacak, eskimeye yüz tutmuş yazgısını değiştiremeyecektir.

Üstelik eleştirinin etkisizliği romanın da ayrıcalıklı konumundan uzaklaşmasına, değerinin daha çabuk yıpranmasına, eskimesine, dolayısıyla onun da gitgide etkisizleşmesine yol açmayacak mıdır?

Bütün bu çekincelere özenle yaklaşan bir eleştiri

içinse, elbette “her sanat yapıtı, yalnızca aktarılan bir şey değil, aynı zamanda anlatılamaz olanın belli bir yolda ele alınışı olarak anlaşılmalıdır.” (Susan Sontag) *Hayır...*ın ardında yıllarca yürümemin nedeni de, kendime özgü bir yol ve yordam içinde, onun anlatamadıklarını da anlama çabası değil miydi?

Eleştiri aynı zamanda yazın yapıtını bir de bu yakada, kendi yordamı içinde anlama, anlamlandırma, yeniden yaratma ve bunlara bağlı bir dil ve örül okuma dizgesi kurmak değil midir?..

SEMİH GÜMÜŞ

BAŞKALDIRI VE ROMAN

ELEŞTİRİ

Başkaldırı ve Roman hiç tamamlanmayabilir, yayımlanmayabilirdi de. Yalnızca Hayır... 'a karşı kendimi sorumlu tuttuğum için ısrar ettim. Hayır... 'a karşı kendimi niçin sorumlu görüyordum? İlk ve ikincil olanı, bir kitap oylumunda tasarlayıp başladığım bir çalışmanın sonunu getirmem gerektiğini düşündüğüm için. İkincisi ve birincil olanıysa, Hayır... 'ın roman sanatımızın çağdaş yönsemi içinde oldukça ayrıksı ve üstünde durmayı gerektiren niteliğidir.

Semih Gümüş, yazınımızda örneğine pek az rastladığımız çalışmalara imza attı. Bu nedenle çağdaş eleştiri dünyamızın önde gelen isimlerinden biri oldu. *Başkaldırı ve Roman*, Gümüş'ün en özgün çalışmalarından biri; Adalet Ağaoğlu'nun ayrıksı romanı *Hayır...* üzerine yazılmış bir kitap. 1996 yılında Cevdet Kudret Eleştiri Ödülü'nü kazanan *Başkaldırı ve Roman*'ı okuyunca, eleştirinin edebiyatı nasıl özgürce zenginleştirdiğini göreceksiniz.

KAPAK RESMİ: MEHMET ULUSEL

ISBN 978-975-07-0904-3

9 789750 709043
<http://www.canyayinlari.com>